

— til Udenrigsminister, heller ikke vovede at begynde paa en Afløsning af Fæsteforholdene, (En Stemme: Den fik ikke Tid dertil!) ikke engang at give en Anthydning deraf i den korte Tid, den levede. Den levede længe nok til at begynde paa andre Ting, længe nok til ved sin Indenrigsminister at bringe den jydskke Fernbanefag i en fast haabløs Forvirring, hvoraf kun en Mand som Biskop Monrad kunde redde den, og den vilde ogsaa have kunnet give Anthydning til en Afløsning af Fæstefagen, dersom denne overhovedet havde kunnet ordnes paa den i Dagsordenen antydede Maade. Men det kunde den ikke, og derfor var det nødvendigt at gaae en anden Vej, og denne Vej er betraadt, atter væsentlig ved Monrads Fortjeneste, gjennem Loven af 1861; thi det, som denne Lov har givet, er kun blevet muligt, ved at Dagsordenen af 1856 er gaaet iforveien. Og naar jeg nu hører ærede Medlemmer — jeg beklager blandt dem ogsaa at finde det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 5te Valgkreds (B. Christensen) — tale om denne Lov af 1861 som fordærvelig, sørgelig, som bringende Ulykke med sig, saa siger jeg: jeg forstaaer ikke denne Tale. Der er da ialtfald kun en eneste Bestemmelse i denne Lov, som kunde antages at være „ulykkelig“ og „sørgelig“ for Bondestanden, nemlig Bestemmelsen om den ene Tiendedeel, som skal kunne undrages Fæstestanden og blive Godseiernes frie Besiddelse. I alt det Øvrige mener jeg, at denne Lov af 1861 af Alle maa erkjendes at medføre uomtvistelige Fordele både for Godseierne og for Fæsterne. Men denne ene Bestemmelse om Tiendedelen, det er den, som skal være en Ulykke. Nu vel! Men ogsaa Dagsordenen af 1856 har jo denne Bestemmelse om Tiendedelen. Dersom denne Dagsorden havde faaet Udtryk i en Lov — saaledes som man nu ønsker, som man beklagende nævner, at det ikke er skeet — vilde jo mange flere Ulykker være skete ved Hjælp af Tiendedelen. Altsaa gaaer det dog ikke an at tale om det uimodsigelige Fremskridt af 19de Februar 1861 som en Ulykke; thi det paastaar jeg: den, der har ført Loven af 1861 igjennem — det har ikke været een

telse fra flere Sider, men Hovedfortjenesten tilfalder dog En, den, der har gjort dette, har hjulpet Bondestanden langt mere end mangen En, der har igjennem har smedet Phraser om „Hjertesblod“ og „sure Svæd“, og langt, langt mere end den, der nu skriver gamle Lovprojecter ud af Rigsdagstidender og kaster dem ind i en Lovsamling, der ikke har mindste Forberedelse eller Stemning til ret for Alvor at tage saadanne Spørgsmaal under Overveielse.

Der er vist hen til, at denne Sag kun kan komme til Ende ved Hjælp af en Overeenskomst. Ganske vist, men Overeenskomsten vil aldrig kunne bygges paa noget Grundlag som det, den ærede Rigsdagsmand saaledes har hentet ud fra Maculaturbunken; den maa skee paa et ganske andet Grundlag, og det forekommer mig, at man viser dette Forslag meget for megen Ære ved at ville gjøre det til Grundlag for et Udvalgs Arbejde, og at man vilde vise det ærede Medlem meget for megen Ære ved paa nogen Maade at knytte denne Sags endelige Afgjørelse, naar den engang naaes, til hans Navn, thi hans Part i dens Fremme er forsvindende ringe, og det Bidrag, han har givet dertil, er saalangt fra at være til Gavn for Sagen, at det tvertimod kun vil være til dens Skade. Der er i dette Dieblif Betingelser tilstede for at kunne bringe en Overeenskomst tilveie om Fæstespørgsmaalet, som maaskee aldrig have været der før. Det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. A. Hansen) har sagt, at der ikke for ham behøvedes nogen Opfordring i den Retning; hans Birsomhed, stille, lydøs og ubemærket, som den hidtil har været, vilde være bleven fortsat paa samme Maade ogsaa uden den Opfordring, som kom fra det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Frederiksen). Det skal nu være langt fra mig, som ikke tør smigre mig med at besidde noget af den Godmodighed, der blev tillagt det ærede sidstnævnte Medlem, at føie nogen yderligere Opfordring til hans, thi jeg vilde jo udrette endnu mindre end han og var ikke engang sikker paa, at den ikke vilde vække Brede; men jeg tør dog maaskee, uden at blive anseet for at gjøre noget Overgreb, henvisse til, hvad det er for gode Omstændigheder, der